

Robuuste ecologische verbindingen dankzij burgerinitiatieven

tekst en illustratie Michiel Hegener, foto's Hans Dijkstra/gaw.nl

Nederlandse burgers nemen steeds meer de regie over het buitengebied, ook rond de Veluwe. Ze kopen boerenland om nieuwe natuur te maken of voor natuurgebonden landbouw. Of ze smeden allianties met boeren en andere grondeigenaren om diezelfde doelen te bereiken. Een gesprek met een van de gangmakers in het Veenhuizerveld, Diederick Huizinga.

Diederick Huizinga, Hein van den Pol, zoon Wouter van den Pol, Steef Vels en Philip Ruppert bij de Veldbeek in het Veenhuizerveld. Het plan is om de beek in de winter te laten overstromen, als onderdeel van de transformatie van het hele gebied in natuur en natuurvriendelijke landbouw.

Het aansluiten van de Veluwe van bos, hei en zandverstuivingen op andere grote natuurgebieden is een oud idee. Met de *Nota Ruimte* van 2004 werd de aanleg van twaalf robuuste verbindingen in het land zelfs Rijksbeleid - tot de komst van Rutte I in 2010 met staatssecretaris Bleker, die de financiering beëindigde. Maar het idee bleef, ook voor de vier verbindingen van en naar de Veluwe: in het noordoosten richting Salland, in het zuidoosten richting Montferland en het Reichswald, en een gevorkte verbinding aan de westkant met een tak via de polder Arkemheen naar de Oostvaarderplassen en een andere tak via Terschuur naar de Heuvelrug. Goed nieuws is dat die twee takken grotendeels gereed zijn in de vorm van al lang bestaande natuur, slecht nieuws is dat er nauwelijks natuur ligt rond het buurtschap Veenhuizerveld, waar beide zones moeten aanhaken op de bossen en heiden van de Veluwe. Een hert dat naar de Heuvelrug of de Oostvaarderplassen wil, stuit daar op een wirwar van hekken, weiden, boeren opstallen, huizen, landweggetjes, de drukke N303 en een vervallen golfbaan. Komt hij door die zone van omstreeks 300 hectare heen, dan wachten de hertvriendelijke landgoederen Gerven en Hell voor de richting Flevoland en Appel voor de richting Utrecht.

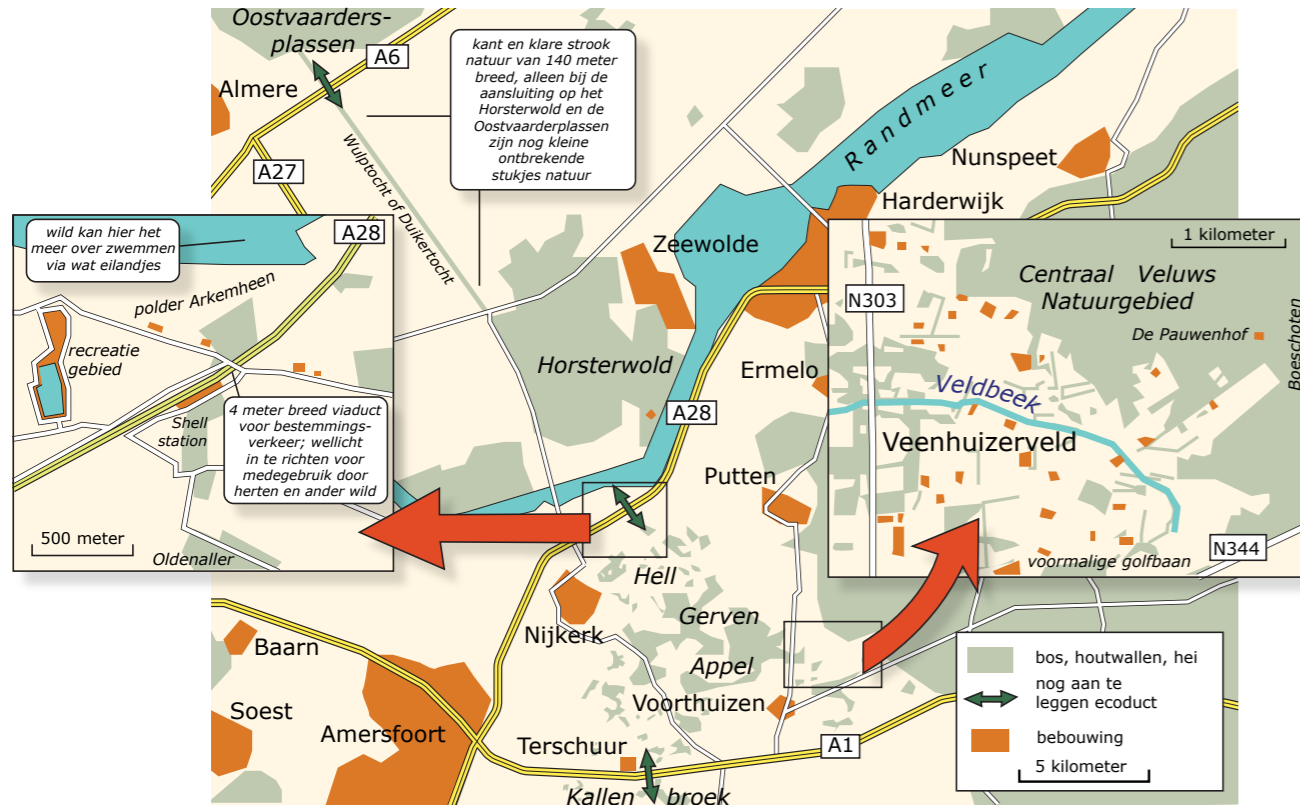
Simpel en rustig wonen

In 2013 kwam Diederick Huizinga, toen 41 jaar en geslaagd ondernemer in de muziekbranche, hier langs. Meer dan tien jaar had hij, zwerfend over de Veluwe, uitgekeken naar een paar hectare natuur om simpel en rustig te wonen. 'Want ik geloof in natuur, het is deel van ons mens-zijn. Ik ben ook vegetariër. We hebben de natuur hard nodig. Daar komt alles vandaan.' In een bos dat aan de weiden van Veenhuizerveld grenst ontdekte hij een oud, helemaal overwoekerd boerderijtje. Niemand deed open. Iets verder zat een groot conferentiecentrum van De Nederlandse Bank, de Pauwenhof. 'Ik belde de beheerder. Hij zei: "Hoe weet je dat dit te koop is?" Ik zei: "Geen idee, maar het ziet er zo vervallen uit." De Nederlandse Bank bleek eigenaar van een stuk bos en hei van 55 hectare en van die boerderij.' Er doemden andere kopers op, waaronder plezierjagers, maar die trokken aan het kortste eind. In 2014 ging de imposante Pauwenhof met 5 hectare naar een projectontwikkelaar, nu is het geheel opgedeeld in een ideële stichting en, vanaf 2020, een burn-out-centrum. De resterende 50 hectare natuur werd gekocht door Huizinga die er nu met zijn vriendin Suzanne woont in een kleine blokhutachtige bungalow. Dat het perceel tientallen malen groter is dan beoogd, bleek logisch. Huizinga:

'Toen ik meer leerde over faunabeheer beseftte ik dat een paar hectare niet genoeg was.' Het terrein is vrij van hekken, behalve een zwijnenkerend hek waar het aan de weiden van de burens grenst. Mensen hebben er geen toegang. Huizinga: 'Er is genoeg natuur waar ze wel kunnen komen, het is goed als het publiek in een paar gebieden weg blijft. Het effect van geen mensen in het bos is zó groot! Het wild laat zich hier gewoon zien.' Suzanne: 'Geen mensen toelaten betekent ook geen honden.' Diederick: 'Geen afval, geen mountainbikers. Laatst was er een herdershond op het terrein gekomen die achter een ree aanzat. Ik ging met m'n fiets achter hem aan, dus het was snel afgelopen. Maar dat krijg je dus vaker als je mensen toelaat.'

Loofbomen

We verlaten de blokbungalow en gaan het terrein op. Huizinga wijst op wroetsporen bij een raampartij en doet een paar van de zwijnengeluiden na die binnen soms te horen zijn. Naast het pand ligt een poel, aangelegd door een kuil te maken en deze te bekleden met Limburgs leem. Verderop liggen er nog een paar, van drie tot dertig meter doorsnee. Het terrein is een mengeling van natuurlijk bos en dennenplantages. Huizinga is druk bezig met de omvorming door jonge dennen met een lier

Veenhuizerveld als toekomstige verbindende schakel naar de Oostvaardersplassen en de Utrechtse Heuvelrug. Particuliere eigenaren en boeren zetten zich in voor meer natuur en natuurvriendelijke landbouw. Wat verder nog nodig is: twee ecoducten over de A28 en de A6, en de aankoop van een paar stukjes land in Gelderland en Flevoland.

dat dit is van jou dat is van mij en afstappen van al die labeltjes. We hebben met zijn allen één Veluwe en we moeten proberen samen de ontbrekende stukken te vinden en in te vullen.'

Medegebruik door herten

Terwijl hij al werkt aan de fasen drie en vier, onder andere door overleg met boeren, natuurorganisaties, gemeenten en de provincie, ligt de focus nu op fase twee. Na terugkeer bij de woning stappen we over op een golfkarretje voor de wat grotere afstanden over karrensporen rond Veenhuizerveld, het werkkerrein van de onlangs opgerichte Stichting de Groene Vallei. Het statutaire doel is het aankopen, onderhouden en beheren van gronden ten behoeve van natuur en natuurinclusieve landbouw. De bestuursleden zijn Huizinga, een boer en ondernemer Philip Ruppert die sinds een paar jaar eigenaar is van 17 hectare voormalige landbouwgrond, vlak bij het terrein van Huizinga. Daar komt natuur, de plannen worden nu uitgewerkt met de provincie. Aan de zuidzijde van het knelpunt rond Veenhuizerveld ligt de voormalige golfbaan Edda Huzid van 43 hectare. Huizinga: 'Samen met de eigenaresse en de boeren zijn we aan het kijken of we die grond erbij kunnen betrekken, om het terrein dan collectief en vanuit de stichting als natuurgebied te beheren. Het plan is om de helft te bebossen en ruim een kwart beschikbaar te maken voor natuurinclusieve veeteelt.' Dat zegt hij als de golfkar stil staat tussen de weilanden ten noorden van de golfbaan. Nieuw agrarisch land inrichten lijkt strijdig met al die natuurplannen, maar Huizinga wijst op de winst: minder intensieve begrazing van de bestaande weilanden zodat er ruimte komt voor medegebruik door herten en reeën. Dat is meer dan een idee, want de boeren van Veenhuizerveld willen er in mee gaan. Mooi is ook dat het golfbaanterrein ruimte biedt voor de woningbouw die midden in het weide- en natuurgebied was gepland: 39 woningen op 7 hectare, precies waar de Veluwe fauna straks langs moet voor familiebezoek in de Oostvaardersplassen. Huizinga: 'De projectontwikkelaar is bereid te verhuizen naar de golfbaan, hij verwacht daar minder bezwaren en snellere

realisatie. De provincie en de gemeente zijn in principe ook akkoord.'

Op de plek waar we staan te praten begint een prachtige eiken houtwal langs de Veldbeek. Op kaarten en luchtfoto's van 70 jaar geleden ligt op de latere golfbaan een rond ven waar de beek ontspringt. Dat Meeuwenven is nu een siermeertje met een suf bruggetje, maar dat kan worden teruggedraaid. Lastiger is de beek, want die ligt een paar meter dieper dan maaiveldhoogte in een uiterst onnatuurlijke V-vormige goot en stroomt niet. Natuurontwikkeling is altijd gebaat bij water dus dit moet anders, totaal anders. Huizinga weet het: 'Ieder jaar wordt met een grijper alles uit de bedding gehaald - hout, modder, riet. Als we daar nou eens mee stopten, om te beginnen.' Hij kan melden dat het Waterschap Vallei en Veluwe meedenkt met plannen om dit gebied te vernatten.

We bellen met Maarten Veldhuis die bij het waterschap de contacten met natuurbeherende organisaties doet. Welke mogelijkheden ziet hij rond Veenhuizerveld? Hij begint met een schuldbekentenis namens de hele waterbeherende sector: 'Dat de Veldbeek zo diep ligt is een relic uit het recente verleden. Wij hebben geleerd: het afgevoerde water moest zoveel mogelijk in het bakje blijven en niet op de gronden ernaast, wat in natuur wel gebeurt. Daarom hielden we het bakje ook heel schoon: geen hout en zand erin. Dus ook bij piekafvoer blijft al het water in het bakje en daardoor slijt het water dieper en dieper in, waardoor de omgeving nog verder verdroogt. De beek krijgt dus geen ruimte om een natuurlijk systeem te mogen zijn. In natuurlijke beekdalen met een robuust watersysteem ligt de landbouw vaak verder van de beek of worden natuurlijke waterstanden geaccepteerd.'

Bufferen

Als die transitie rond de bovenloop van de Veldbeek al gemaakt kan worden, gaat dat veel inspanningen vergen en ook veel geld. Veldhuis denkt dat reële mogelijkheden om de Veldbeek lekker te laten meanderen en bij piekafvoer te laten overstroomen een paar kilometer stroom-

Door bomen met een lier om te trekken en te laten liggen ontstaat een varieerder bos met meer biodiversiteit.

afwaarts liggen, in Gerven en Hell. Intussen kan in Veenhuizerveld veel meer regenwater worden gebufferd omdat de boeren hier willen meewerken, wat lang niet overal het geval is. De methoden om te bufferen zijn het probleem ook niet, zegt Veldhuis. Stuwtejes in waterlopen zijn voor de hand liggend, net als het hoger maken van de bedding van de Veldbeek. Veldhuis: 'Als boeren anders omgaan met de bodem, vooral door er meer lucht in te brengen, krijg je meer bodemleven en houdt de grond water beter vast, zoals dat een eeuw geleden ook kon. Door minder vloeibare mest te injecteren en door gebruik van meer vaste mest en maaisel, wordt de grond minder uitgelopen, komt er meer leven in en wordt het water bij regen beter vastgehouden, wat belangrijk is voor droge periodes.' Tegen de verdroging van de laatste zomers is peilverhoging ook een goed antwoord. Maar hoeveel? Boeren, hoe coöperatief ook, willen vaak een lager peil dan natuurfans. Veldhuis: 'Om het goed te doen moet je naar de functies kijken, naar de ruimtelijke ordening: waar kun je beter boeren en waar kun je beter natte natuur herstellen? Of waar kun je het goed combineren en zien boeren ook kansen? Dan volgt de functie het waterpeil, in plaats van andersom, zoals nu vaak gebeurt.'

Diederick Huizinga plant samen met lokale mensen duizenden inheemse boomsoorten: lindes, esdoorn, ratelpopulier, vuilboom, vlier en elzen.

om te trekken en te laten liggen. Een klein bosperceel met Amerikaanse eiken werd omgezaagd en afgeplagd om ruimte te maken voor meer hei. Er werden duizend lindes geplant en verder esdoorn, ratelpopulier, vuilboom, vlier en rondom de poelen elzen. Huizinga: 'Door het toevoegen van loofbomen wordt de grond minder zuur, dat betekent meer kruiden en andere planten, die trekken insecten aan waar andere dieren zich mee voeden. Zo gaat de biodiversiteit omhoog.' Hij wijst op een perceel waar edelherten hun daginstand hebben. Die krijgen we niet te zien. 'Maar bijna zeker wel zwijnen', zegt Huizinga. En

inderdaad: precies waar hij ze verwachtte komt een rotte in de hoeven. 'In het hele gebied leven nu drie zwijnenfamilies, we zijn bezig om hun voedselaanbod te verhogen.' Verder zitten er drie vossenburchten, vier dassenburchten, boommarters en een paar weken eerder passeerde er vrijwel zeker een wolf. 'Ik zag hem schuin van achteren, hij had precies het vlekkenpatroon van een wolf.'

Eén Veluwe

We zoomen uit naar het hele gebied rond Veenhuizerveld. Want de grote droom is niet die vijftig hectare, dat is pas fase een. De volgende stap is om het hele gebied rond Veenhuizerveld te transformeren in een combinatie van natuur en natuurvriendelijke landbouw, zodat de natuurverbingszone naar de Oostvaardersplassen en de Heuvelrug kan gaan functioneren. Fase drie is het voltooiën van de verbinding naar de Oostvaardersplassen met twee ecoducten, over de A28 en de A6, en de aankoop van een paar stukjes land in Gelderland en Flevoland om de natuurroute te completeren. En de slotfase: herstel van alle ecologische verbindingen met omliggende natuur en 'herstel van de balans tussen mens, fauna en landschap' tussen randmeren, IJssel, Rijn en provinciegrens. Huizinga: 'De Veluwe is van ons allemaal, we moeten af van dat bezitten van grond, van

De prachtige eiken houtwal langs de Veldbeek als toekomstige ecologische verbinding met de Utrechtse Heuvelrug.

Ijshaar, een haarachtige, wollige ijsstructuur op dood loofbomenhout. Het natuurverschijnsel ontstaat bij een luchttemperatuur die even onder het vriespunt ligt.

*'Ik geloof in natuur,
het is deel van ons
mens-zijn'*

Wildzichtbaarheid

Op termijn is dat ook een mogelijkheid in Veenhuizerveld, maar nu zijn er andere prioriteiten. Meer wildzichtbaarheid bijvoorbeeld. Ruppert en Huizinga willen elk een begrast stuk van hun grond door middel van rasterverplaatsing beschikbaar maken voor zwijnen: om fijn te wroeten en om gezien te worden, want Veluwebezoekers zien graag wild en zichtbaarheid verhoogt het draagvlak voor de natuur. Ze zijn ook in gesprek met boeren om herten op hun land toe te laten. Op Gerven zit al een kleine populatie, bij Ruppert lopen ze af en toe door de weides. Het ideaal van Ruppert en Huizinga is dat er in het hele gebied tussen Veluwe en Flevoland herten te zien zijn. Provinciale wegen zijn veel faunavriendelijker bij 60 km/u. De N303 Voorthuizen-Putten wordt in 2021 opnieuw ingericht, na een jaar lobbyen door een klankbordgroep waarin onder anderen Huizinga, Ruppert en Staatsbosbeheer zaten. Huizinga: 'Nu is dat een racebaan. De snelheid gaat terug naar zestig, er komen slingers in en onderdeel van de herinrichting is ook een behoorlijk fietspad ernaast.'

Zwemmende herten

De plannen van de stichting staan niet op zich: er zijn gesprekken met veel partijen, voorop de provincie waar het plan voor een verbinding Veluwe-Heuvelrug/Oostvaardersplassen de laatste jaren uit een winterslaap kwam. Wie, zoals Ruppert, in 'het Valleilint' boerenland koopt en afwaardeert naar bestemming natuur, krijgt binnen bepaalde voorwaarden, van de

provincie de waardedaling uitgekeerd.

Verder lopen er gesprekken met eigenaren van grond rond de beoogde wildpassage over de A28. De bestemmingsverkeersweg Arlersteeg gaat daar als brug over de snelweg en zou – denkt Huizinga in ieder geval – gebruikt kunnen worden door herten en ander wild op weg naar de polder Arkemheen. Van daar is het een stukje zwemmen en dan kunnen ze via het Horsterwold (3700 hectare) en de kant en klare strook natuur langs de Wulptocht (140 meter breed en 10 kilometer lang) naar de Oostvaardersplassen. Huizinga: 'De gemeente Putten heeft rond die brug twintig hectare grond en zij vinden het best, als het landschap in de polder maar open blijft, zei wethouder Nico Gerritsen kort voor z'n pensionering. En de boeren daar vinden het een mooi idee, herten in hun weiden.' Dat gebied is nu 'niet de eerste focus', zegt Huizinga, dat is Veenhuizerveld. 'Als dit een succes wordt en iedereen is blij, dan hebben we een voorbeeld. Dan kunnen we zeggen: kijk wat wij samen op 300 hectare gedaan hebben. Dan kan het ook elders!'

Het initiatief van Diederick Huizinga en Philip Ruppert wordt ook beschreven in het boek Ons wilde oosten 2.0 van Michiel Hegener, uitgeverij Stuifzand, ISBN 9789082997811, € 16,50. Verkrijgbaar bij de boekhandel of door storting van het bedrag op IBAN NL59 RABO 0159 9289 07 t.n.v. BV Tien Procent o.v.v. uw postadres. Het boek wordt u, als lezer van Nieuwe Veluwe, zonder verdere kosten toegestuurd.